

Miljöbalken och egenkontroll

Information från Miljö- och hälsoskydd

En bra egenkontroll gör det lättare att upptäcka om något är fel på utrustningen eller om något hanteras på ett felaktigt sätt, redan innan en allvarlig skada in träffar. Egenkontrollen är också en metod för att se till att verksamheten lever upp till miljöbalkens grundläggande krav på resurshushållning och hänsyn till hälsa och miljö.

Alla ska arbeta med egenkontroll

Du som driver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan leda till olägenhet/ påverkan ska arbeta med egenkontroll. Arbetet ska förhindra att det du gör påverkar människors hälsa eller miljön negativt. Egenkontrollen innebär att du regelbundet ska planera och kontrollera din verksamhet. Omfattningen på egenkontrollen beror på verksamhet, dess storlek och i vilken grad den påverkar människor och miljön. Du är skyldig att bedriva egenkontroll enligt miljöbalken även om tillsynsmyndigheten inte ställt några krav.

Du som har en anmälnings- och tillståndspliktig verksamhet enligt miljöbalken ska se till att egenkontrollen minst omfattar det som krävs enligt förordningen om verksamhetsutövares egenkontroll (FVE). Även om din verksamhet inte är anmälnings- eller tillståndspliktig kan du ha hjälp av att bygga upp egenkontrollen enligt förordningen.

Egenkontroll för alla verksamheter

- Miljöbalken 26 kap 19 §

Egenkontroll för anmälnings- och tillståndspliktiga verksamheter

- Miljöbalken 26 kap 19 §
- Förordningen om verksamhetsutövares egenkontroll (FVE)

Riskbedömning av verksamheten (FVE § 6)

Du ska regelbundet och systematiskt identifiera och bedöma de risker som finns med din verksamhet utifrån hälso- och miljösynpunkt. Du ska även dokumentera det arbetet. Bedömningen av risker gäller både för normal drift och vid driftstörningar, olyckor och andra oväntade händelser. Störningar av driften eller liknande händelser som kan leda till olägenhet för människors hälsa eller miljö, ska du genast rapportera till Miljö- och hälsoskydd.

Exempel på områden som kan omfattas av riskbedömningen:

- Råvaror - Kan förändrade inköpsrutiner minska miljö- och hälsopåverkan?
- Hur förvaras kemikalier m.m.?
- Transporter - Kan påverkan från transporterna minskas?
- Energianvändning - Kan energianvändningen effektiviseras? Vilka energislag används i verksamheten och hur påverkar de? Finns det alternativ?
- Avfall - Kan avfallsmängden minskas? Mer återanvändning/återvinning?
- Farligt avfall - Vilket farligt avfall hanteras i verksamheten? Kan mängden minskas? Förvaras avfallet på ett säkert sätt?
- Produkten - Hur påverkar vår produkt (varan/tjänsten) hälsan och miljön vid normalt bruk/utförande och när den är förbrukad?
- Utbildning - Har personalen tillräcklig kunskap om verksamhetens hälso- och miljöpåverkan och hur påverkan kan minskas?

Organisatoriskt ansvar för miljöområdet (FVE § 4)

Besluta och skriv ner vem som har det organisatoriska ansvaret inom miljöområdet. Om det finns flera verksamheter i lokalen är det bra om det finns uppgifter om hur ansvaret är fördelat mellan dessa. Bestäm om det är du som utövar verksamheten eller den som äger fastigheten som ansvarar för drift och underhåll av lokalen, ni kan också dela på ansvaret. De som har fått ett ansvar måste också ha kompetens, befogenhet och resurser för att kunna vidta åtgärder.

Rutiner för att förebygga olägenheter (FVE § 5)

Det ska finnas rutiner i verksamheten så att du hela tiden kan se till att utrustning för drift och kontroll hålls i gott skick. Rutinerna ska dokumenteras och se till att människors hälsa och miljön inte påverkas negativt. Det kan röra sig om till exempel kontroll av buller, klimatet inomhus, utsläpp till mark, vatten eller luft.

Förteckning av kemiska produkter (FVE § 7)

Det ska finnas en lista över de kemiska produkter och biotekniska organismer som du använder i verksamheten och som kan innebära risker från hälso- och miljösynpunkt. I listan ska det stå:

- Produktens namn.
- Användningsområde.
- Omfattning, årlig förbrukning och ev. maximalt lagrad mängd.
- Hur skadlig produkten är för hälsa eller miljö, risk- och skyddsfraser som finns i säkerhetsdatabladet.
- Produktens klassificering, farokod och farobeteckning som finns i säkerhetsdatabladet.

Egenkontroll – steg för steg

1. Riskbedöm verksamheten ur ett miljö- och hälsoperspektiv.
2. Ta reda på vilka lagkrav som gäller.
3. Fördela och dokumentera organisatoriskt ansvar för miljöområdet.
4. Ta fram nödvändiga rutiner för att förebygga olägenhet för människors hälsa och för miljön.
5. Gör en förteckning över kemiska produkter som kan innebära risker från hälso- eller miljösynpunkt.

Kontrollfrågor

- Är verksamhetens hälso- och miljöpåverkan identifierad och nedskrivna i riskbedömningen?
- Hur kan vi minska verksamhetens miljö- och hälsopåverkan?
- Finns en fastställd och dokumenterad fördelning av det organisatoriska ansvaret för miljöområdet?
- Vem är ansvarig för att nödvändiga åtgärder vidtas?
- Vem ansvarar för uppdatering av rutiner och annan dokumentation?
- Finns tillräckliga rutiner för t.ex. skötsel och underhåll?
- Vilka rutiner finns vid eventuella driftstörningar, olyckshändelser eller andra oväntade händelser?
- Har vi tillräckliga drift- och skötselrutiner för vår utrustning?
- Kontrollerar vi verksamheten tillräckligt för att förebygga olägenhet?
- Innehåller kemikalieförteckningen tillräckliga uppgifter?
- Kan vi visa att vi utför en bra egenkontroll? Dokumenteras egenkontrollen i tillräcklig utsträckning?

Krav på dokumentation

För tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheter finns det krav på dokumentation. Om din verksamhet inte är tillstånds- eller anmälningspliktig är det ändå bra om du sammanställer hur egenkontrollen utförs. Dokumentationen gör det även lättare för din personal att göra rätt och den hjälper dig att följa upp verksamheten. Du har bevisbördan för att visa att egenkontrollen fungerar.

Om du vill veta mer

- Naturvårdsverket
www.naturvardsverket.se - Sök "egenkontroll"
- Socialstyrelsen
www.socialstyrelsen.se - Sök "egenkontroll"
- Folkhälsomyndigheten
www.folkhalsomyndigheten.se - Sök "egenkontroll"
- Miljöbalken
26 kap §19 miljöbalken
- Förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll (FVE)